שנטלוה מסיקין: בא נגזל לגבות קרן, גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין. רבא לא אמר כרבה בר רב הונא הרי היא יוצאה מתחת ידו בדינא משמע ורבה בר רב הונא לא אמר כרבא הרי היא יוצאה מתחת ידו בעינא משמע רב אשי אמר לצדדין קתני כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה: בא לוקח לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין; בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים? הכא במאי עסקינן כשעמד בדין והדר זבין, אי הכי פירות נמי? כשעמד בדין על הקרן ולא עמד בדין על הפירות, ומאי פסקא? סתמא דמילתא כי תבע איניש, קרנא תבע ברישא; וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא והא א"ל שמואל לרב חיננא בר שילת אמליך וכתוב שופרא שבחא ופירי במאי: אי בבעל חוב מי אית ליה פירי והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח שבח אין אבל פירות לא אלא לאו בלוקח מגזלן אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שיש לו קרקע א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע? א"ל התם הלואה הכא זביני איכא דאמרי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון *שקנו מידו, א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו? א"ל התם הלואה והכא זביני: **גופא** אמר שמואל בעל חוב גובה את השבח אמר רבא תדע שכך כותב לו מוכר ללוקח אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עלוהי א"ל רב חייא בר אבין לרבא אלא מעתה מתנה דלא כתיב ליה הכי ה"נ דלא טריף שבחא? א"ל אין, וכי יפה כח מתנה ממכר? א"ל אין יפה ויפה. אמר רב נחמן הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל והונא חברין מוקים לה במילי אחריני: דתניא המוכר שדה לחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה: גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין והונא חברין מוקים לה במילי אחריני - בלוקח מגזלן. תניא אידך המוכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה, כשהוא גובה: אם השבח יותר על היציאה נוטל את השבח מבעל הקרקע והיציאה מבעל חוב ואם היציאה יתירה על השבח אין לו אלא יציאה שיעור שבח מבעל חוב והא שמואל במאי מוקים לה: אי בלוקח מגזלן קשיא רישא דאמר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא אי בבעל חוב קשיא רישא וסיפא דאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח איבעית אימא בלוקח מגזלן: כגון שיש לו קרקע אי נמי בשקנו מידו איבעית אימא בבעל חוב ולא קשיא כאן בשבח המגיע

שנטלוה מסיקין. אנסים עכו"ם נטלוה מן הגזלן ומתחתיו ותנן בבבא קמא (דף קטז:) הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר והרי היא יוצאה מתחת ידו דקתני בנטילת מסיקין הוא: בדינא משמע. הלכך בהוצאת נגזל קאמר וגובה את הקרן דקאמר כשחפר בו בורות: בעינא משמע. כמו שהיתה ולא שחפר בה בורות: ומכר את השדה. והרי היא יוצאה מתחת ידו של לוקח בדינא ובעינא: בין לרבה בין לרבא. דמוקמי גביית קרן מן הגזלן בנגזל, הא מלוה על פה הוא ולא טרפא ממשעבדי: כשעמד בדין. קודם שמכר נכסיו וכיון דחייבוהו ב"ד אית ליה קלא והוה ליה כמלוה בשטר: מאי פסקא. בתמיה פסקא תנא למלתיה דהעומד בדין אינו עומד על הפירות: רב חיננא בר שילא. סופר היה: אמליך. כשאתה כותב שטר המלך במוכר אם יקבל עליו להגבות ללוקח מספר נכסיו קרנא ושבחא ופרי אם יטרפוה ממנו: כגון שיש לו קרקע. לגזלן זה, שמגבהו ללוקח קרקע ולא מעות דהשתא לא מחזי כרבית: אסור ללות סאה בסאה. שמא יוקרו חטין: בהלואה. שייך רבית טפי ממכר: שקנו מידו. על השבח דהוה ליה מחויב משעת המכר קודם שיש שכר המתנת מעות: תדע. דגובה ולא מלי לוקח למימר אנא אשבחי: שכך כותב לו מוכר ללוקח. באחריות שטר המכר: ואשפי. אשקיט ודומה לו על הר נשפה דמתרגם על טורא שליות (ישעיה יג): ואדכי. אטהר מכל ערעור: אינון ועמליהון ושבחיהון. וכיון דבעל מוכר הדר, גבי שבחא בעל חוב מלוקח, וחוזר הלוקח על המוכר: מתנה דלא כתיב ביה הכי. שאין אדם מקבל עליו אחריות מה שהוא נותן: ה"נ. דאם נותן נכסיו במתנה לא גבי בעל חוב שבחא הואיל ולא הדר על הנותן: וכי יפה כח מתנה כו'. בתמיה: יפה ויפה. בדבר זה דכיון דלא הדר גבי ליה לא מפסיד ליה במידי דלא אפסדיה לבעל חוב, דבשלמא גופה של קרקע א"ל אמאי *(זבנתיה) מאין אגבה חובי אבל שבחא א"ל מאי אפסדתיך: מסייע ליה למר שמואל. דבעל חוב גובה את השבח: כשהוא גובה. כשלוקח חוזר וגובה מן המוכר: במילי אחריני. בדבר אחר: בלוקח מגזלן. דנגזל ודאי טריף שבחא דאמר ליה ארעאי אשבח, אבל בעל חוב כל כמה דלא טרפה לה, לאו דידיה הוא, וברשותא דלוקח אשבח: על הוצאה. שהוציא הלוקח בשבחה: נוטל. הלוקח: את השבח מבעל הקרקע. מה שעודף על היציאה דאמר ליה פרעתי את חובך: אין לו. ללוקח אלא מן היציאה שהוציא בה פורע לו שיעור שבח והשאר מפסיד: אי בלוקח מגזלן. האי בע"ח היינו נגזל: קשיא רישא. דקתני נוטל את השבח מבעל הקרקע: קשיא רישא וסיפא. דקתני בע"ח נותן את היציאה ולשמואל בעל חוב גובה השבח ואינו נותן כלום:

המגיע

כשעמד בדין על הקרן ולא על הפירות. תימה אם כן מאי מפני תיקון העולם הלא בדין לא גבי דמלוה על פה לא גבי ממשעבדי ויש לומר דאי לאו מפני תיקון העולם הוה אמינא הואיל ועמד בדין על הקרן יש קול גם לפירות: **כגון** שקנו מידו. וא"ת א"כ אמאי קאמר אמליך הלא כתם קנין לכתיבה עומד וי"ל ה"מ כגון שהקנה לו דבר שהוא בעין דכיון דיפה כחו לעשות קנין רוצה שיכתבו לו: **בעל** חוב גובה את השבח. נראה דגבי אפי' מן השבח שהשביחו יתומים אע"פ שאין להם על מי לחזור והוה ליה כמתנה דאמרינן לקמן דלא גבי שבחא מ"מ גובה מהן משום דכרעיה דאבוהון נינהו כדמוכח בפרק יש בכור (בכורות דף נב. ושם) דתנן אין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק ולא בשבח ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ופריך בגמרא והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח ומשני מקולי כתובה שנו כאן ומזון בנות כמי תנאי כתובה ככתובה דמי והתם משבח יתומים איירי דאי משבח לקוחות אם כן מאי אריא דלא טרפי בנות משבח והלא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים אלא ודאי בשבח יתומים איירי ודוקא כתובת אשה ומזונות דקילי לא גבו משבח אבל שאר בע"ח גבי ורש"י פירש התם מזון הבנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראיה דמלי מיירי בשבח לקוחות אך לא נהירא דלא שייך בהו תנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (לקמן דף קי.) יתומים אומרים אנו השבחנו ואין השבח שלך משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיירי כשעשה אפותיקי ואומרים אנו השבחנו ותן לנו היציאה כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות וכן מוקי התם במסקנא כשעשאה אפותיקי: **תדע** שכך כתב כו'. אין לפרש דהכי מוכח דבע"ח גובה את השבח דבשביל דבע"ח גובה את השבח כותב מוכר ללוקח שישלם לו את השבח דא"כ מאי פריך מתנה דלא כתיב בה (א) הכי נמי דלא טריף שבח והלא אין תלוי גביית הבע"ח בכתיבת המוכר אלא יש לומר מדמשלם מוכר ללוקח את השבח אין לחוש אם יגבהו בעל חוב ממנו דאין הלוקח מפסיד כל כך וא"ת ומאי ראיה (ב) היא דלמא מיירי בלוקח מגזלן דנגזל ודאי אית ליה שבחא וי"ל דאי בלוקח מן הגזלן איירי הוה ליה למכתב נמי *)ופיריהון אלא איירי בבעל חוב דלית ליה פירי אי נמי מדקאמר ועמליהון היינו הוצאה ושבחיהון היינו השבח היתר על היציאה ואי בנגזל הא נגזל גופיה יהיב ליה יציאה כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות:

הא

*) [ועי' היטב תוס' גיטין נ: ד"ה לפי שאין וכו' וקל"ע]

קכה א מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ב ג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעב סעיף א:

קכו ב מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסי' קיא סעיף א:

קכז ג מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעב סעיף א וסעיף ב:

קכח ד מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ג:

קכט ה מיי' שם הל' א טוש"ע שם סעיף ה:

קל ו ז מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ו סמג עשין סג טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א וע"ש וברי"ף:

לעיל יד: וש"נ

[לקמן נח. לד. ב"ב ג.]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תדע וכו' דלא כתיב בה הכי הכי נמי: (ב) בא"ד וא"ת ומאי ראיה דלמא היא מיירי: קנלתיה רש"ל ועיין רש"א

גליון הש"ס

גמ' יפה ויפה. עיין ב"ב דף נ"ג ע"א תוס' ד"ה אמר: שם והונא חברין. קדושין מז ע"א:

*אבינו? לרבא יאמר חפר בה בורות

*ולא הוי להו לקנות ממנו

נושא

בירור שיטת שמואל בדינן גביית הלוקח את שדהו מאת הגזלן

מבנה

△ "הכא במאי עסקינן" תשובות ליישב הסתירה בשמואל

נושא

בעל חוב גובה שבח - חילוק בין גביית מלוקח למקבל מתנה

מבנה

◇ היציאה/הוצאה

△ לגבי בירור במאי מוקים לה שמואל לברייתא

ליישב הברייתא עם שמואל

רבינו חננאל

רבה בר רב הונא אמר כגון שגזל שדה ונטלוה מסיקין מהמתו בא נגזל לגבות דמי השדה גובה אפי' ממשעבדי בא לגבות דמי פירות אינו גובה אלא מבני חרי. ומקשי' בין לרבא דאמר דמי היזק הפירות בורות שיחין ומערות ובין לרבה בר רב הונא דאמר דמי השדה שנטלוה מסיקין אמאי טריף ממשעבדי מלוה על פה היא ומלוה על פה אינו גובה (אלא) ממשעבדי. ופרקי' הכא במאי עסקינן כגון שתבע הנגזל לגזלן בב"ד וחייבוהו ב"ד לשלם ואחר שנתחייב הלך ומכר נכסיו בזה הדין לטרוף הנגזל כל הנכסין שמכר הגזלן מאחר שנתחייב בב"ד *) מיהא שמעינן חיוב ב"ד לאדם לשלם כמלוה בשטר דמי וגבי אפי' ממשעבדי. הא דאמר שמואל אימליך ובתר הכי כתוב שופרא שבחא ופירי כלומר לא תכתוב אלו עד שתימלך במקנה ויאמר לו כתוב שהללו מעין תורפי השטר [הן] חשובין ולא מטופסא דשטרא שאינבהן ממש. ומקשי' ואי בבעל חוב שמואל מי אמר דאית ליה פירי והא איהו דאמר בעל חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא. ופריק רב יוסף בשיש ללוה קרקע. איכא דאמרי בשקנו מידו. ומקשי עלה אביי וכי מותר ללות סאה בסאה למי שיש לו קרקע או למי שקנו מידו. ופריק רב יוסף האי בהלואה אסור אבל בזביני שרי. ואע"ג דאמר רב נחמן קרקע אין לו כלומר כיון שנטרפה שדה זו מידיו נמצא כאילו לא היתה מכירתו מכירה וכי זה השבח או הפירות שכר מעותיו הוא נוטלה הא אמר רב יוסף כי האי גוונא בזביני שרי. ומסקנא דשמעתא הנותן שדהו מתנה ובא בעל חוב לטורפה אינו גובה השבח דלא גבי בעל חוב השבח אלא מן הקונה שדה משועבדת לבעל חוב ודייק רבא מדפריש בשטר זביני אנא אשפי ואמרק ואדכי וביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואוקים קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עילויה משום הכי גבי בעל חוב שבחא. דהא קביל עליה המוכר ונתרצה הקונה בזה אבל המתנה שאין כתוב בה זה **) כולו לא גבי הבעל חוב מן המקבל מתנה שבח ובזה אמר יפה כח המתנה מכח המכר. תניא המוכר שדהו לחבירו ובא בעל חוב וטרפה אם השבח יותר על ההוצאה כו' פי' כגון שקנאה בק' והוציא י' כספים ושוה עתה ק"כ נוטל בע"ח השדה כולה והשבח כמות שהוא ונותן לקונה י' כספים שהוציא על השדה וחוזר הקונה ונוטל מן המוכר ק"י כספים ואם ההוצאה יתירה על השבח כגון שהוציא עליה כ' ושוה עכשיו ק"י אין לו מבע"ח אלא י' כספים מן ההוצאה כשיעור השבח שהשביח בקרקע ונוטל ק' מן המוכר ומפסיד י' הלוקח. וזו שנוטל הקונה חלק בקרקע הוא נוטל.

ידגי

---

*) עי' ברי"ף לקמן דף יז גבי מימרא דר"נ באמרו לו ב"ד צא תן לו כו' עי"ש היטיב. **) אולי צ"ל שאין כתוב בה זה כלל.

המגיע לכתפים כאן בשבח שאינו מגיע לכתפים, *והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים? לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא, הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה, *הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסליק ליה לבעל חוב שפיר, אלא למאן דאמר כי א'אית ליה זוזי ללוקח מצי מסליק ליה לבעל חוב נימא ליה "אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא, השתא דלית לי זוזי הב לי *גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי"? הכא במאי עסקינן ב'כגון שעשאו אפותיקי דאמר ליה "לא יהא לך פרעון אלא מזו": הכיר בה שאינה שלו ולקחה אמר רב מעות יש לו שבח אין לו ושמואל אמר אפי' מעות אין לו במאי קמיפלגי רב סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון, ונימא ליה "לשום פקדון"? סבר לא מקבל ושמואל סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום מתנה, ונימא ליה "לשום מתנה"? כסיפא ליה מילתא, והא פליגי ביה חדא זימנא *דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר ג'מעות מתנה רב אמר מעות חוזרין אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון, ונימא לה "לשום פקדון" סבר לא מקבלה מיניה ושמואל אמר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה, ונימא לה "לשום מתנה"? כסיפא לה מילתא? צריכא: דאי איתמר בהא בהא קאמר רב דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה אבל גבי אחותו אימא מודה ליה לשמואל, ואי איתמר בהך בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודה ליה לרב, צריכא, בין לרב דאמר פקדון, בין לשמואל דאמר מתנה האי לארעא במאי קא נחית, ופירות היכי אכיל? סבר אנא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה כי היכי דהוה קא עביד איהו (א) לכי אתי מריה דארעא, זוזאי נהוו: לרב דאמר פקדון, פקדון, לשמואל דאמר מתנה, מתנה, אמר רבא ד'הלכתא ה'יש לו מעות ויש לו שבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח, ו'הכיר בה שאינה שלו ולקחה: מעות יש לו שבח אין לו, *ז'אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה ז'בין בשטרי מקח וממכר. בעא מיניה שמואל מרב ח'חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו? אמר ליה ח'מה מכר לו ראשון לשני — כל זכות שתבא לידו, מאי טעמא? מר זוטרא אמר ניחא ליה *דלא נקרייה גזלנא רב אשי אמר ט'ניחא ליה דליקו בהמנותיה. מאי בינייהו ~~איכא בינייהו~~ דמית לוקח: מאן דאמר ניחא ליה דלא לקרייה "גזלנא" הא

רש"י

המגיע לכתפים. קרוב ליקצר אלא שעדיין צריכין לקרקע הוי להו כפירות גמורין ואין בעל חוב גובה אותו בלא יציאה: והא מעשים בכל יום. דיני טורפי מקח באין לפני שמואל ומגבי לבעל חוב כל השבח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שצריכין לקרקע: הא. דקתני נוטל יציאה מבעל חוב דלא מסיק ביה בעל חוב במוכר שיעור ארעא ושבחא הלכך יהיב בעל חוב ללוקח שבחיה ומסליק ליה והאי דנקט למלתיה בלשון יציאה ולא תנא נוטל כנגד החוב מבעל הקרקע והמותר מבע"ח לאשמועינן היא גופא אתא דהיכא דיציאה יתירה על השבח אין לו אלא יציאה שיעור שבח: הניחא למאן דאמר כו'. פלוגתא היא בכתובות (דף נא:): אי אית ליה זוזי ללוקח. לפרוע החוב: לא מצי מסלק ליה לבע"ח. מן ארעא, דבע"ח קדים: שפיר. דמצי למימר דהיכא דיש קרקע מותר על החוב עם השבח מסלק ליה ללוקח בזוזי על כרחו דלוקח ולא מצי אמר לוקח "הב לי מן ארעא שיעור שבחי", דאמר כוליה דידי, ואת ירדת בה שלא ברשות: דשוייה נהליה. לוה לבעל חוב אפותיקי להא ארעא והכל מודים בזו דאי הוה ליה זוזי ללוקח לא הוה מצי מסלק ליה: *הכא במאי עסקינן. האי ברייתא דלעיל: הכיר בה. לוקח בקרקע זו: שאינה שלו. של מוכר שגזולה היתה אצלו ולקחה: מעות יש לו. מן המוכר כשיוציאנה נגזל מידו: שבח אין לו. שקרקע זו אינו קנוי לו: לא מקבל. לשמור: מעות חוזרין. הקדושין חוזרין לו: בין לרב דאמר כו'. כלומר היכי מצינן לומר טעמא דרב משום דגמר ונתן לשום פקדון וטעמא דשמואל משום דגמר ונתן לשום מתנה ואי הוה דעתיה לחד מהנך היכי הוה נחית להאי ארעא לעובדה ולאכול פירותיה על כרחיה סבור היה שיהא המכר קיים ולא היה בקי בדין וטעמא דפלוגתא דרב ושמואל טעם אחרינא הוא: דהוה עביד. הגזלן: לרב דאמר פקדון פקדון. כלומר אליבא דרב מפרשינן דהאי מימר אמר זוזי נהוו פקדון ~~ולשמואל~~ מפרשינן דהאי אמר זוזי נהוו מתנה: הלכתא. בפלוגתא קמייתא יש לו מעות ויש לו שבח: ואע"פ דלא פירש. ~~גלית לן~~ דשמואל דאמר שבח צריך לימלך: ואחריות טעות סופר הוא. ~~גלית לן~~ דשמואל דאמר שעבוד צריך לימלך: חזר. גזלן ולקחה מבעלים הראשונים לאחר שמכר ללוקח: מהו. להיות במקום בעלים כאילו לקחה אחר ויוציאה מיד הלוקח: אמר ליה. לא מצי לאפוקה שכשמכר מכר לו כל זכות שתבא לידו ובשלקחה לא לקחה אלא כדי שתהא מקוים ביד הלוקח: דלא ליקרייה גזלנא. שלא יחרפנו לוקח זה כשיוציאנה נגזל מידו ויקראנו גזלן לכך חוזר להעמיד ממכרו: דמית לוקח. לאחר שלקחה גזלן מן הבעלים והגזלן בא להוציאה מבניו: למ"ד. לא חזר להעמיד ממכרו אלא דלא ליקרייה לוקח גזלן: הא

תוספות

הא דלא מסיק אלא שיעור ארעא. תימה כיון דלא מסיק אלא שיעור ארעא אמאי נוטל שבח היתר על היציאה [א] וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר הניחא כו' ולפי המסקנא דמוקי באפותיקי א"ש דאע"פ דלא מסיק ביה אלא שיעור ארעא נותן לו היציאה ללוקח והשבח היתר על היציאה לוקח הנס כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות: **הניחא** למ"ד כו'. מפורש בהמקבל (לקמן דף קי:)* (ועיין בכתובות דף נא: ד"ה מאי): **כגון** דשוייה אפותיקי. השתא מלי איירי דמסיק ביה אפי' שיעור ארעא ושבחא ואפ"ה כיון דשוייה אפותיקי צריך ליתן היציאה כדין יורד כו' כדאמרי' בפרק המקבל (שם.) גבי יתומים אומרים אנו השבחנו ורוצים היציא' דמיירי באפותיקי ואע"ג דמסיק בהו שיעור ארעא ושבחא דהא אם אביהם השביח גובה הכל ומיהו אין ראיה דשאני יתומים שאין להם על מי לחזור ליקח היציאה דכיון שעשה אביהם אפותיקי הרי הוא כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות שאינו מפסיד היציאה אבל בלוקח שאינו מפסיד כלום שהמוכר משלם לו היציאה והשבח שזה פוטרו מחובו מצינו למימר דאפילו באפותיקי כיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא שקיל הכל שבשביל שעשה אפותיקי לא יגרע כחו וא"ת כיון דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו כשמוכר לאחר הוה ליה כלוקח מגזלן שהרי אינו של מוכר א"כ למה נוטל מן המוכר השבח היתר על היציאה והא לוקח מגזלן לשמואל לית ליה שבחא וי"ל כגון שמכרה קודם שבא זמנו של בעל חוב דחל המקח עד הזמן ולא דמי לגזלן שלא חל המקח כלל דזוזי הוו הלואה ואם ישלם שבח הוה ליה רבית ואפילו מכרה אחר הזמן היה סבור לפייס בע"ח בזוזי וחל המקח עד שטרפה ממנו: **מעות** יש לו שבח אין לו. תימה בהגוזל קמא (ב"ק דף נה. ושם: ד"ה דלמא) תנא ה' גובין מן המחוררין שבח ומוקי לה בת"ח דידע דקרקע אינה נגזלת אלמא אפילו בהכיר בה יש לו שבח וי"ל דהתם מיירי כשקיבל עליו אחריות: **ונתן** לו לשם מתנה. אבל בערכין פרק המוכר שדה (דף כט: ושם) גבי המוכר שדהו בשנת היובל עצמה דאמר שמואל מעות חוזרין ליכא למימר אדם יודע שאין מכר ביובל דאין זה פשוט דהא אמר רב מכורה ויוצאה: **חזר** ולקחה כו'. בלא הכיר בה מיירי וקמיבעיא ליה אם הגזלן יכול לבטל המקח ולהחזיר לו מעותיו או לאו: **דמית** לוקח. פרש"י אחר שלקחה ואין נראה דמיד שקנה הגזלן זכה בו לוקח ואטו משום דמית ליה בתר הכי פקע כחו אלא יש לומר דמית קודם שלקחה הגזלן מנגזל *(ומית גזלן) נ"ל שהיה חולה או גוסס בשעה שלקחה מנגזל: מאי

*ס"א ואחר הכי מית גזלן שהיה כו'

עין משפט נר מצוה

קלא א ב מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' ה ו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ב:

קלב ג מיי' פ"ו מהל' זכייה ומתנה הל' כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נ סעיף ב:

[וכן עוד בתוס' ב"ק נו. ד"ה הניחא וע"ע תוס' לקמן לה. ד"ה הניחא]

קלג ד מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' א ופכ"א מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין עג לה טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף א וסי' שעג סעיף א:

קלד ה מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א:

קלה ו ז מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' א ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסי' קיא סעיף א וסי' רכה סעיף א:

קלו ח ט מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א:

נושא

נתינת מעות כשיעור מראש דאינו יכול להשיג מטרתו

① נתן מעות דבור זה שהכיר בה שאינו שלו

② המקדש את אחותו

מח' רב ושמואל

רב - מעות לו

שמואל - מעות אין לו דהוי במתנה

"אדם יודע"

רבינו חננאל

והני מילי בדלא מסיק ביה בעל חוב אלא ק' בלבד אבל אם נושה בו כשיעור ארעא ושבחא נוטל הכל ואינו נותן ללוקח אפי' הוצאה וזו שינויא דשמואל היא ולא סמכינן עלה) אלא לעולם נותן הבעל חוב הוצאה ללוקח בפשוטה דהא מתניתא וכי יהיב ליה דמים ולא מן הקרקע עצמו בשעשה לו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו השדה ואליבא דמ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבע"ח בזוזי מוקים להא מתניתא באפותיקי וחזר הלוה ומכרה. ואסקא אפי' שבח המגיע בכתפים כגון ענבים שהגיעו להבצר וקמה להקצר שהגיעו ליטלם בכתפו ולצאת כיון שעדיין בקרקע הן הכל נוטלם הבעל חוב בחובו. וכבר פירש' היטב בפרק המפקיד בענין שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובע"ח ליתומין ובעל חוב ללקוחות דלעולם נוטל הלוקח הוצאה בפשוטה דהא מתניתא דלא גרע מן היורד לשדה חבירו ונטעה שלא מדעת בעליו דקי"ל שמין לו וידו על התחתונה ופירשנוה בפ' מי שמת. הכיר בה שאינה שלו ולקחה רב אמר מעות יש לו שבח אין לו. ושמואל אמר אפי' מעות אין לו. ואסיקנא רב אמר מעות פקדון ושמואל אמר מעות מתנה וכן לענין מקדש אחותו רב אמר מעות פקדון ושמואל [אמר] מעות מתנה ואינן חוזרין וחוזרין וצריכא. אמר רבא הלכתא המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינו שלו יש לו מעות ויש לו שבח דאשבחא ארעא ממילא כגון שקנאה במנה ועתה הוקרה ושוה מאתים יש לו כגון זה השבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח. הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ואחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר ב) אבל אם נטע אילנות והשביח בין הלוקח בין הגזלן לוקחין שיעור שבחם מן הנגזל. הא דבעא שמואל מרב חזר ולקחה מן הבעלים הראשונים מהו. ופשט ליה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא. רב אשי אמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. דברים פשוטים הן דודאי קנאה הקונה אותה מן הגזלן כיון שקנאה הגזלן מן מיהו

מסורת הש"ס

ב"ק לה: וש"נ לקמן קי:

[לקמן קי: ב"ק נו.]

[ב"ק נו. ולקמן קי: איתא גרוייא]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולכי אתי מריה:

[נ"ל קודם ד"ה דשוייא]

גיטין מה. [קדושין מו:] ערכין ל.

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הא כו' אמאי נוטל ש"כ על היציאה. נ"ב דזהו קושית גמ' בלאו הניחא כו' כדין יורד שלא ברשות וכמו באפותיקי (וכ"כ הרמב"ן במלחמות דלא כר"ן סי' קט"ו ס"ק כו):

גליון הש"ס

גמ' מעות חוזרין. עי' ב"ב עח ע"א תוס' ד"ה אבל: שמחזר ולקחה מבעלים. עי' בהר"מ"ג דתרומות:

[לעיל יד. כתובות צה: ב"ב קסט.]

[לקמן עג:]

א) דברי רבינו אלו הנה בר"ף כאן כבס ואיכא מאן דאמר ויעוין שם מש"כ שם ע"ז. ב) וכ"כ הרי"ף כאן והביא ראיה לזה מפ' הגזול עליס ע"ש.